

BEVEZETÉS A NATO BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK LOGISZTIKÁJÁBA, AZ LMI¹ RÖVID JELLEMZÉSE

Zsiborás János²

Országunk, mint demokratikus értékeket valló, békeszerető állam, térségünk, hazánk biztonságát, a biztonságunkkal összefüggő garanciákat nem elsősorban a fegyveres erőktől várja, a biztonság garantálásában a fő szerepet a preventív diplomáciának, a hatékony külpolitikával és azoknak a nemzetközi szervezeteknek szánja, amelyek válságmegelőző, konfliktuselhárító lehetőséggel, funkcióval rendelkeznek. Napjainkban hazánkra és környezetünkre kiterjedően ezek az ENSZ, az EBESZ, a NATO és a NYEU.

Az 1980-as évek közepétől az ENSZ és újabban az EBESZ konfliktus elhárításban, békefenntartásban vállalt szerepe jelentős mértékben növekedett, ami másik oldalról nézve azt jelenti, hogy a Földünk számos térségében a békefenntartás iránti igény rendkívüli mértékben felerősödött. A demokratikus értékeket magukénak valló országok komoly erőfeszítéseket tesznek ezen igények kielégítésére, s jogosan várják el, hogy a békefenntartásra irányuló erőfeszítésekhez erejükhez mérten csatlakozzanak.

Az európai integrációs törekvésünk fontos állomása volt, hogy hazánk a NATO 1997. évi július 08-i madridi csúcstalálkozóján meghívást kapott a csatlakozási tárgyalások megkezdésére.

Az ENSZ, az EBESZ, a NATO és más szervezetek szervezésében végrehajtásra kerülő béketámogató feladatokban történő eredményes részvétel hazánk politikai és erkölcsi kötelessége.

1. LMI - Logisztikai Vezetési Intézet (Logistics Management Institute) USA.

2. Zsiborás János ezredes HVK Logisztikai Főcsoportfőnökség Tervezési és Koordinációs csoport főnök-helyettes

Ezek alapján megállapítható, hogy a nemzetközi igényen túl a béketámogató tevékenységekben való részvételünk nemzeti érdek:

- A békeműveletekre történő magyar betagozódás biztosítja az elkötelezettségünket a konfliktusok nemzetközi normák szerint történő megoldására, előmozdítja hazánk és ezen belül fegyveres erőink kedvező nemzetközi megítélését.
- A magyar békeműveleti potenciál megteremtése előmozdítja a nyugati szövetségi szervezetekhez való közeledésünket, s ezáltal szorosabbra fűzhetjük politikai-katonai kapcsolatainkat az EBESZ-el, a NATO-val és a NYEU-val.
- A NATO *"Békepartnerségi"* programján belül a békefenntartás kiemelt jelentőséggel bír, az e területen megvalósuló nemzetközi együttműködés (NATO csatlakozás után kötelezettség) és fontos előmozdítója lehet a magyar haderő folyamatos fejlesztésének, a nyugati partnerekkel való együttműködési képesség megalapozásának.
- A békefenntartói tevékenységünk elősegítheti hiteles védelmi képességünk kialakítását.
- A társadalmunk felé igazolja, hogy a katonai költségvetés felhasználására az előírt feladatoknak és a nemzetközi normáknak megfelelően történik.
- Javítja a honvédség társadalmi megítélését.

A béketámogató műveletekben való részvételünk alapvető záloga az abban résztvevő állomány (ember és technika) kellő időben, kellő helyen, kellő mennyiségben és minőségben történő logisztikai támogatása.

A Földünk bármely pontján napjainkig (néhány kivétellel) szervezett béketámogató műveletek alapvetően - közvetlenül - az ENSZ által irányított és eljárásai alapján - szervezett logisztikai támogatással valósultak meg.

A béketámogató műveletek ENSZ logisztikai biztosítása nagyon különleges. A műveleteken belül kevert, polgári és katonai felelősségű logisztika van jelen. A logisztikai támogatás elveit és követelményeit az ENSZ Logisztikai Utasításai és Állandó Érvényű Műveleti Eljárásai rögzítik minden egyes különleges feladatra megjelölve.

Az ENSZ-nek nincs állandó ellátási rendszere. Értem ez alatt, hogy nincsenek állandó logisztikai egységei, nem rendelkezik raktárakkal. Ezeket minden egyes feladatra külön-külön hozzák létre az abban résztvevő nemzetek bevonásával.

Az ENSZ béketámogató műveletek megelőzhetik vagy követhetik a NATO - nem az 5.cikkely szerinti - műveleteit, vagy egyidejűleg is sor kerülhet rájuk. Sajátosság, hogy minden nemzeti szervezet saját egyéni logisztikai ellátó rendszerével alakítja ki vagy folytatja műveleteit.

Olyan rendkívüli körülmények között, ahol a kölcsönös támogatási egyezmények szükségesek, fontos jelentőséggel bírnak a nemzetek közötti együttműködések.

Az ENSZ béketámogató műveleteinek két típusa van és ez logisztikai támogatásukat meghatározza:

a.) Megfigyelői küldetések:

A katonai megfigyelők csak a személyes ruházat és felszerelések formáival jelentkeznek a kijelölt feladatok körzetében. Küldetésük végéig a Küldetés Fenntartási Térítés Hivatala látja el őket élelemmel, szállja el őket a fő bázisuk területén. Bizonyos esetekben a betogadó nemzet ad néhány szolgáltatást. A megfigyelői küldetések logisztikai háttere műveletspecifikus és nem katonai.

b.) Kevert küldetések:

Az ENSZ ellátási rendszere egy minimum 60 napos önellátási időszakra számít a résztvevő nemzeti katonai egységeknél, mielőtt egy szakosított logisztikai egységet telepítenek. A közreműködő nemzetektől - amelyek komplett katonai erőket küldenek (összefgyvernemi vagy speciális szakcsapatok) - megkívánt, hogy *ellássák a feladatok végrehajtásához szükséges logisztikai ellátással, benne:*

- üzemeltetés, fenntartás eszközeivel;
- műszaki biztosítás szükséges felszereléseivel;

- egészségügyi szakanyagokkal;
- a hírközlés szükségleteivel;
- szükség esetén fegyverrel és lőszerrel;
- megfelelő ruházattal és élelemmel;
- és mindezek szükséges szintű raktárkészleteivel.

A további ellátás specifikuma, hogy ha egyszer egy nemzeti katonai egység belépett a missziós területre, minden raktárkészletet, amelyet műveleti tevékenységhez igényel, beleértve a munkadíjat is az ENSZ béketámogató műveletek logisztikai rendszerén keresztül kell igényelni.

A kormányokkal történt előzetes megállapodások alapján az ENSZ vezető szervei (parancsnokságok) vállalják a felelősséget:

- a katonai szervezet parancsnoka által igényelt különleges eszközökért és ellátmányért, amelyeknek beszerzését az ENSZ vezető szervei jóváhagyták;
- a fogyóeszközökért a jóváhagyott mértékben,
- a pótalkatrészekért, karbantartási költségekért, hajtó- és kenőanyagokért, amelyeket szállításhoz és más mozgáshoz határoztak meg;
- az ENSZ egyenruházatért;
- az ENSZ béketámogató műveletekhez közvetlenül kapcsolódó hírközlési szolgáltatásokért;
- a műveleti alkalmazásban felhasznált lőszer mennyiségért;
- a szállítási költségekért;
- az elszállásolásért, az élelmezésért, beleértve a helyiségek kölcsönzését és fenntartását.

Az ENSZ békefenntartó tevékenységéből levont tapasztalatok alapján a '90-es évek elejétől (1991.Római csúcs) a béketámogató tevékenységek beépülnek a **"Szövetségesek Hadászati Konceptiójába"**, mely elgondolás alapján olyan többnemzetiségű, több haderőnemre kiterjedő, alkalmilag felállított, a végrehajtandó feladat által meghatározott nagyságú és felépítésű erő kerül létrehozásra (CJTF), melynek feladatába tartozna többek között:

- nagyobb mértékű béketeremtő, békekikényszerítő beavatkozás esetén (NATO vagy NYEU vezetés alatt) részvétel és kedvező feltételek teremtése más erők részére is;
- békefenntartás és megfigyelés végrehajtása;
- a konfliktusban álló felek kényszerítése a nemzetközi határozatok betartására;
- békefenntartásban való részvétel, kijelölt területek védelme, őrzése, fegyverellenőrzés, légtér és hajózás biztosítása;
- humanitárius segítségnyújtás és támogatás;
- kutató és mentő feladatok, természeti katasztrófától sújtott lakosság megsegítése, evakuálásban való részvétel.

Az ENSZ logisztikai támogatási elméletétől eltérően a NATO béketámogató műveletekre kidolgozott logisztikai doktrínája megfelelő alapot biztosít többnemzetiségű katonai szervezetek logisztikai támogatásának megvalósítására. Alapvető jellemzője a többtagozatú és többnemzetiségű ellátási-biztosítási rendszer, melyben integrált többnemzetiségű, nemzeti önálló és befogadó nemzet által nyújtandó támogatási formák ötvöződnek.

A NATO logisztikai támogatás alapvető koncepciója:

- minden szervezet teljes felelősséget vállal a CJTF-ben lévő erők ellátásának biztosításáért;
- a nemzetek nemzeti támogató elemei lehetőségei növelése céljából befogadó nemzeti támogatást kapnak;

- a haderőnek alkotó elemei vállalják a vezető szerepet a logisztikai támogatásért.

Ahhoz, hogy Magyarország teljesjogú taggá válásával meg tudjon felelni a szövetségi követelményeknek az átalakuló haderőnk logisztikai rendszerét is fel kell készítenünk, interoperabilitássá kell tennünk a vállalt feladatokra.

A magyar-amerikai együttműködési megbeszélések rávilágítottak arra, hogy szükséges egy olyan logisztikai együttműködési program, amely béketámogató műveletek tapasztalataira épülve, testreszabott feladatokat, megfelelő elemzést biztosít annak érdekében, hogy elősegítse Magyarország logisztikai NATO interoperabilitási célkitűzéseinek megvalósítását.

Ebben a felkészítő munkában nyújt kimagasló segítséget az Amerikai Egyesült Államok Logisztikai Management Intézete.

Az intézettel a kapcsolatfelvételünk a magyar-amerikai kétoldalú együttműködés keretén belül, a logisztikai munkacsoporton keresztül történt meg 1996-ban, amikor az intézet fennállásának 35.évfordulóját ünnepelte.

Pár gondolat a Logisztikai Management Intézet munkájáról:

Az LMI egy nem profilorientált polgári szervezet, amely kizárólag kormányzatok, illetve "nonprofit" szervezetek részére végez tevékenységet, amely a fő vezetési-irányítási problémák megoldására irányul, tanácsokat ad logisztikai és beszerzési kérdésekben, és jellemzője a kölcsönös megbeszélési orientáltság, a tárgyilagosság és a magas minőségű elemzések, mentes a kereskedelmi és politikai érdekektől.

Az LMI profiljába tartozik:

- *anyagbeszerzés:*

- szállítási és kereskedelmi rendszerek;
- logisztikai elosztási és egészségügyi rendszerek;
- ellátás és fenntartás;
- integrált adatrendszerek;
- matematikai modellezés.

- *beszerzés:*

- tanácsadási rendszerek és erőforrás elemzés;
- beszerzés.

- *szolgáltatások és környezetvédelem:*

- szolgáltatások és gazdasági kihatások;
- energia és környezetvédelem.

- *logisztikai műveletek;*

- *kutatás és fejlesztés;*

- *stratégiai tervezés;*

- *költségelemzések;*

- *erőtervezés;*

- *folyamatelemzés.*

Az LMI kimagasló eredményeket ért el a NATO logisztikai támogatási rendszerének kimunkálásában is:

- segítette az USA Védelmi Hivatalát az új NATO több-nemzetiségű doktrinái kifejlesztésében (MC 319; 334; 336);

- megtervezte és a kivitelezésben segítette az Atlanti Szövetséges Parancsnokság (ACLANT) Cooperative Support 95/96 elnevezésű tengerészeti logisztikai gyakorlatát;
- kiépített egy megfigyelő csoportot Boszniában a többnemzetiségű logisztikai működési tapasztalatok elemzésére;
- részt vett az USA Egyesített Törzs részére doktrínális kiadványok kifejlesztésében és megvívásában "Logisztikai a többnemzetiségű hadműveletek részére" témakörben;
- az USA PfP program támogatása bilaterális logisztikai gyakorlatokon (szemináriumokon) keresztül.

Az USA PfP programok keretében került megszervezésre az "első körben" új NATO tag tárgyalásokra meghívott országok részére kétoldalú logisztikai gyakorlatok előkészítése és végrehajtása (Magyarország 1997.szeptember, Lengyelország 1998.május, Csehország 1998.július).

A gyakorlatok fő célkitűzései voltak:

- felkészülni NATO béketámogató műveletekben történő tevékenységre, mint szövetséges tag;
- hatásos és gazdaságilag hatékony logisztikai szerkezet létrehozása a nemzeti biztonsági stratégia támogatására;
- az amerikai fél előadásai alapján megismerni a NATO többnemzetiségű béketámogató műveletek logisztikai doktrínáját, stratégiáját és eljárásait;
- egy feltételezett béketámogató műveleti feladat feldolgozásán keresztül tapasztalatokat szerezni a logisztikai biztosítás elvei gyakorlati alkalmazásáról, mely szilárd alapja

lehet egy valós feladat kidolgozásának;

- amerikai részről megismerni a leendő tagországok logisztikai támogatási rendszerét, lehetőségeit, mint befogadó és tranzit ország.

A gyakorlatok méretét jól demonstrálják a résztvevők köre, ahol a honvédelmi tárcán kívül részt vettek a kapcsolódó minisztériumok, országos hatáskörű szervek képviselői, a különböző szintű logisztikai szervezetek vezetői, munkatársai.

A különböző civil és katonai tudományos műhelyek képviselőinek meghívásával lehetőség nyílt az elméleti alapok és eljárások széleskörű megismerésére.

Az 5-5 naposra tervezett gyakorlatok alapvetően 2 fő blokkra tagozódtak. **Egyszer, mint elméleti megalapozás, amelyen szemináriumi jelleggel feldolgozásra kerültek:**

- a NATO stratégia és haderőépítés. A NATO szervezete, az erők struktúrája és kategorizálása, a NATO stratégiája, a CJTF koncepciója;
- a NATO kollektív logisztikai doktrínája;
- a NATO védelmi és logisztikai tervezés,
- történelmi tapasztalat - a Joint Endeavour logisztikája;
- a haderőtervezés folyamata;
- a befogadó nemzeti támogatás;
- a nemzeti támogató elem funkciója és működtetése;
- infrastruktúrális követelmények és tervezés - lehetőségek;
- a NATO haderő kitelepítésének logisztikai támogatása.

A gyakorlat második részében egy, az előre már kiadott Béke Stabilizációs Művelet koncepciójára hozott logisztikai döntések, elhatározások, működési-vezetési modellek kerültek jelentésre a nemzeti logisztikai vezetők, illetve a minisztériumok képviselői részéről.

Mindhárom logisztikai gyakorlat (szeminárium) legfőbb tapasztalatai a következők voltak:

- A NATO Logisztikai Alapelvek szerint, a műveletben résztvevő erők ellátása alapvetően nemzeti felelősség, azonban lehetőség van a többnemzetiségű logisztikai erők kapacitásának, valamint a helyi beszerzési források igénybevételére külön egyezmények alapján.

Ez azt jelenti, hogy éles végrehajtás megszervezésénél elsősorban a szállítások és a helyszíni erőforrások felhasználásában kapható segítség nem teszi szükségessé olyan nagyságrendű erők békeidejű fenntartását, ami indokolt vagy szükséges lenne a teljes kontingens nemzeti ellátásához.

- A NATO-STANAG-ek alapvetően egyeztetetők a nemzetek jelenleg is működő szabályozók rendszerével, de a készletképzés és lépcsőzés vonatkozásában további egyeztetések szükségesek.
- A nemzeti ellátási felelősség érvényesülése elengedhetetlenül szükségessé teszi az országtól nagy távolságban végzett közös művelet során a hadműveleti terület közelében nemzeti ellátó bázis berendezését, működtetését az utánszállítások biztosítását.
- A hadműveleti feladatokat végrehajtók ellátása megköveteli a logisztikai szervezetek önálló irányokba történő alkalmazhatóságát, több lépcsős telepítését, a viszonylag magas tartalékok felhalmozását.
- Lehetőség van a kompatibilis anyagok és eszközök vonatkozásában a többnemzetiségű logisztikai ellátó szervek kapacitásának igénybevételére (térítés ellenében).

- A gazdasági lehetőségek függvényében törekedni kell a NATO konform szabvány anyag és technika minél szélesebb körű rendszerbeállítására a nemzetek közös műveletekre felajánlott katonai szervezeteinél.
- A hadművelleti terület széles skálán való geográfiai változásai szükségessé teszik az adott körülményekhez igazodó felszerelések használatát, speciális berendezések rendszeresítést (ruházat, védőfelszerelés, viztisztítító, speciális egészségügyi stb).
- Az esetleges alkalmazás lehetőségének első politikai döntését követően haladéktalanul be kell vonni a szervező munkába a logisztikai szerveket, biztosítani az időt és pénzügyi feltételeket az ellátás megalapozására és megszervezésére.

Ehhez kapcsolódóan a fiktív beállítások is bizonyították, hogy a Középkelet Európa földrajzi viszonyainak megfelelően felszerelt haderőknek egy sor, az adott működési terület földrajzi sajátosságainak megfelelő, valamint a feladat sajátosságaiból adódó speciális felszerelésre, berendezésre van szükségük, amely jelentős költséget és előállítás, beszerzése időt igényel.

- A többnemzetiségű parancsnokság kialakításánál logisztikai koordinációs szervezetet is létre kell hozni az ellátási, szállítási, a helyszíni beszerzési források felhasználásának összehangolására.
- Az országtól nagy távolságra működő erők ellátása, logisztikai biztosítása, valamint az országban átmenetileg állomásozó, illetve átvonuló (tranzitáló) külföldi erők igényeinek biztosítása csak a nemzetgazdaság erőforrásainak felhasználásával, a végrehajtás szervezett előkészítésével és koordinációjával valósítható meg, ennek megfelelően koordinációs és irányítási jogkörrel rendelkező tárcaközi (minimum a szemináriumon is résztvevő szervek) szervezet kijelölését és a feladat teljes időszakában való működtetését kell számba venni.

- A gazdasági lehetőségek függvényében törekedni kell a NATO konform szabvány anyag és technika minél szélesebb körű rendszerbeállítására a nemzetek közös műveletekre felajánlott katonai szervezeteinél.
- A hadműveleti terület széles skálán való geográfiai változásai szükségessé teszik az adott körülményekhez igazodó felszerelések használatát, speciális berendezések rendszeresítését (ruházat, védőfelszerelés, víztisztító, speciális egészségügyi stb.).
- Az esetleges alkalmazás lehetőségének első politikai döntését követően haladéktalanul be kell vonni a szervező munkába a logisztikai szervezetet, biztosítani az időt és pénzügyi feltételeket az ellátás megalapozására és megszervezésére.

Ehhez kapcsolódóan a fiktív beállítások is bizonyították, hogy a Középkelet Európa földrajzi viszonyainak megfelelően felszerelt haderőknek egy sor, az adott működési terület földrajzi sajátosságainak megfelelő, valamint a feladat sajátosságaiból adódó speciális felszerelésre, berendezésre van szükségük, amely jelentős költséget és előállítás, beszerzése időt igényel.

- A többnemzetiségű parancsnokság kialakításánál logisztikai koordinációs szervezetet is létre kell hozni az ellátási, szállítási, a helyszíni beszerzési források felhasználásának összehangolására.
- Az országtól nagy távolságra működő erők ellátása, logisztikai biztosítása, valamint az országban átmenetileg állomásozó, illetve átvonuló (tranzitáló) külföldi erők igényeinek biztosítása csak a nemzetgazdaság erőforrásainak felhasználásával, a végrehajtás szervezett előkészítésével és koordinációjával valósítható meg, ennek megfelelően koordinációs és irányítási jogkörrel rendelkező tárcaközi (minimum a szemináriumon is résztvevő szervek) szervezet kijelölését és a feladat teljes időszakában való működtetését kell számba venni.

- Tovább kell folytatni a logisztikai rendszerek interoperabilitásának elérését célzó munkákat. (STANAG-ek, NYELVKÉPZÉS, HARDVER, SOFTVER stb.)

Összességében az LMI által szervezett logisztikai szemináriumok olyan komplex ismeretanyagot és szemináriumi tapasztalatokat adtak, amelyekre építve lehetőség nyílik még célirányosabban megfogalmazni a nemzetek logisztikai doktrínáját, a szervezési és működési elvek pontosítási feladatait.

A Cseh Köztársaságban megtartott cseh-amerikai logisztikai szemináriumon megfogalmazódott annak igénye és lehetősége, hogy tovább szélesítve az LMI által megkezdett lépéseket, az elkövetkező években egy közös, mindhárom országot átfogó logisztikai gyakorlat kerüljön megszervezésre, amelyen már mint NATO tagországok készülnének a nemzetek a közös logisztikai támogatás megvalósítása érdekében.